

הלכות שבת סימן רצ"ט

150 פאר הגולה

על כוס של (ד) הכדלה, (י) *וינש אומרים שצריך: ד פשהתה אוכל וחשקה, שאמרנו שאינו צריך להפסיק, יומר סעודתו (יא) ומכרף ברפת המזון (ב) על הכוס ואחר-כך מכדיל עליו. (יג) ואם יש לו שני כוסות, (יד) *מכרף ברפת המזון על אחד ומכדיל על אחד: ה (טו) טענה ואכל קדם שהכדיל, יכול להכדיל אחר-כך: ו *שכח ולא הכדיל במוצאי-שבת, (טז) מכדיל עד סוף יום שלישי. *וינש אומרים שאינו מכדיל (יז) אלא כל יום ראשון ולא יותר. ודוקא 'בורא פרי הגפן' והמכדיל בין קדש לחל, (יח) אכל על הנד ובשמים לאינו מכרף אלא במוצאי-שבת. *וינש מי שאומר והא דנקמא לן טעם מכדיל, הגי מלי היבא והכדיל כליל מוצאי-שבת, אכל אם לא הכדיל בלילה, כיון ששעב, שוב אינו מכדיל. הגה והעקר (יט) כסברא הראשונה, ומי שמענה (כ) שלשה ימים

פאר היטב

ומ"א שבת דיש לזהר שלא להכדיל באמצע הסעודה, גם יש מחלקת אם נכרף אח"כ המוציא, כמ"ש סדן דעא סיד: (ב) על הכוס. ומכרף לשמות מכוס של

משנה בריה

מתחלה לשתיה לבר דמחזיק להפסיק, אפילו הכי אינו צריך לכרף עתה 'בורא פרי הגפן', שנוסטר בכרפת 'בורא פרי הגפן' שברך על שתיה הראשונה; ואין צריך לומר אם קאי באמצע אכילתו, שאינו צריך מן הדין להפסיק, ורוצה עתה להכדיל על הין, שאינו צריך לכרף עליו 'בורא פרי הגפן' אם כבר כרף 'בורא פרי הגפן' על הין שבתוף הסעודה או שלפני הסעודה; וכן אם מכדיל על השכר בתוף הסעודה, אינו צריך לכרף 'שהכל' אפילו אם לא כרף כלל 'שהכל' מתחלה, שברפת 'המוציא' פוטרת אותה: (י) וינש אומרים שצריך, סביבא לה, (יז) דכוס של הכדלה הוא ענין בפני עצמו ואין שייך לסעודה. (יח) והעקר בדעה ראשונה, (יט) ומכל מקום טוב לזהר לכתחלה שלא להכדיל בסעודה לא על השכר ולא על הין אם כבר כרף מתחלה על הין. ואם הוא מכרף להפסיק ולהכדיל, כגון שתינה עוסק מתחלה בשתייה לבר, לא נכרף. והעקר בדעה ראשונה: ד (יא) ומכרף וכו'. הנה, למאן דאמר ברפת-המזון טענה כוס, וצ"ל סדן קרב סעיף א: (יב) על הכוס, ואינו טועמו (כ) עד אחר הכדלה, כדי שלא יתקמץ: (יג) ואם יש לו שני כוסות וכו'. (כא) הטעם, דאין אומרים שמי קדשות על כוס אחד, (כב) ורישא דאין לו פי אם אחד, שאני: (יד) מכרף ברפת המזון, ובתר (כג) לשמות מהכוס אף שהוא קדם הכדלה, דכוס של ברפת-המזון שייך לסעודה. וכל זה למי שנתנה תמיד לכרף על כוס, אכל למי שמכרף לפעמים בלא כוס, לפי שסומך על הפוסקים שסביבא להו דאין ברפת-המזון טענה כוס, אסור לו לשמות עתה מהכוס של ברפת-המזון קדם הכדלה. ומ"א ושא. וכתב החי"י אדם, וזה נדקא אם הוא כבר נדאי חשקה, (כד) אכל אם הוא ספק

הא אסור לשמות מכוס חייב הכדלה כיון שלא אכלו רק שתיים; וצ"ל דמכרף כאן שאכלו מתחלה ואח"כ שתי, וצ"ל ש"ז ומ"א: (ז) הכדלה, וכן דעת השו"י והי"ח.

באור הלכה

להכדיל, כן מוכח לעיל ברע"א סעיף ד, עין שם. ומה שכתב המגן-אברהם בסוף סעיף-קטן ו' דיש מחלקת אם מכרף אחר-כך המוציא, הוא טמון מאד, וכבר תמחו עליו האחרונים בזה: * וינש אומרים שצריך, הנה בבית-יוסף וכן בב"ח ופנ"י אברהם דחקו עצמן לישב טעם היש-אומרים, דקדושת קמא לן ברע"א סעיף ד דאין צריך לחזר ולכרף 'בורא פרי הגפן', והמגן-אברהם אסיק דטעם היש-אומרים הוא כוונה שבתיה במשנה בריה, וכבאר הג"א קתב דהש"א ימרים לא התמיד לחזר ולכרף 'בורא פרי הגפן' רק כשאמרו מתחלה 'בואי ונכדיל', והש"א ימרים הנה או"ל לשיטתו כפניו ב דסביבא לה שם ב'בואי ונכדיל' הצריך להפסיק נדפס הוא דעת מהר"ק לפי דבריו, וכן בזה, וממילא דדין דסביבא לן שם כדעה קמיתא, אין צריכים לחזר ולכרף אף כשאמרו 'בואי ונכדיל' וינהה כל זה כשהוא באמצע סעודה, אכל כשהיו עוסקין מתחלה בשתייה לבר ואמרו 'בואי ונכדיל', נראה דלכלי עסקא צריך לחזר ולכרף, ולא מצינו שפולג עליו דעה הראשונה בזה. והנה משמע מזה דהק"א סובר פדעת השו"י ברע"א סעיף ד לנצחן ברפת 'בורא פרי הגפן' על כוס של קדוש כשאמרו 'בואי ונכדיל', וצ"ל מה שכתבנו לעיל בשם התיקוף-שבת, ואס"ח ממילא לפי זה אין להחמיר לדבריו מה שכתב המגן-אברהם שיש לזהר שלא להכדיל באמצע סעודה, וגם שאין אחרונים הקשו על המגן-אברהם בזה, והמהר"ק לא כתב זה אלא לשיטתו כפניו א דסביבא לה דביתא ויחשבה צריך להפסיק, וכמבאר בדבריו (וכ"כ המחזיק"ש), ואס"ח ממילא לדין דהמנהג כסברא ראשונה כפניו א דאין מפסיקין, וכמו שכתב המגן-אברהם בשם רבנו סמ"ח, בודאי אין צריך לכרף 'בורא פרי הגפן' על הכוס, היצא מקל זה דהמכדיל באמצע הסעודה, פשוט וברור דאין צריך לכרף ברפת 'בורא פרי הגפן' על הכוס אם כן מתחלה על הין, ומכל מקום הואיל ונמיק משהו והמגן-אברהם וגם פמה אחרונים קצתו דבריו, לכן כתבתי במשנה בריה דט"ב להכתחלה לזהר בזה שלא להכדיל באמצע סעודה: * מכרף ברפת המזון על אחד, ושומה, כמו שכתבתי במשנה בריה, ומתפלל אחר-כך מכדיל על האחר: אכל כרשא שאין לו אלא פוס אחד, ואינו יכול לשמות משהו עד אחר הכדלה, משמע כפ"ח וא"י

חשקה, נראה דכיוול לשתיה מכוס של ברפת-המזון אף מי שאינו נזהר תמיד לכרף על הכוס: ה (טו) טענה ואכל וכו'. והוא דין (כס) אם הו"ד ואכל, אף דכבר במו"ד, מפל מקום צריך להכדיל אחר-כך בלילה, אלא ארשא דמלכא נקט, וכן מה שכתב אחר-כך בסעיף ו' שכתב ולא הכדיל, (כו) הוא הדין בדין ולא הכדיל: ה (טז) מכדיל עד סוף יום וכו'. דכל אלו השלשה ימים (כ) שתיים עוד לשבת העבר, והפאן והלילה שתיים לשבת הבאה. (כא) ומכל מקום, לכלי עסקא לכתחלה יקדים להכדיל ביום ראשון, ודיו"ח מקדימין למצוה, (כב) וגם דאסור לו לאכל קדם שייכדיל כיון דהדין הוא להכדיל, כתב בחדישי רבי עקיבא איגר בשם ספר לשון-תקמים, (ג) דבמוצאי-יום טוב אין להכדלה תשלומין, דבשבת שייך לומר דהשלשה ימים ראשונים שתיים עוד לשבת שעבר, מה שאין כן ביום טוב, ומכל מקום הגאון רבי עקיבא איגר מצדד שם דכל יום ראשון שאמר יום טוב יכול להכדיל, עין שם: (יז) אלא כל יום ראשון, ולא סביבא להו הסברא הנ"ל, אף ביום הראשון הטעם הוא, דהיום הולך אחר הלילה של מוצאי-שבת: (יח) אכל על הנד וכו'. דברפת על הנד, משהו דבמוצאי-שבת הוא זמן בריאתו, ועל השמים נמי, משהו כרי להשיב נפש הבואבת ביציאת נשמה ותר, וכל זה לא שייך במוצאי-שבת נאילך [עו"ש]: (יט) כסברא הראשונה, ואפריהו לש"א אומרים קאי [א"ר]: (כ) שלשה ימים ושלשה לילות, עין (לא) באחרונים שכתבו דהוא הדין אם מתענה שני ימים ושני לילות, ואפילו יום אחד ולילו, אף דכיוול לקיים מצות הכדלה בפעמו אחר תענית, מפל מקום יותר טוב שישמע במוצאי-שבת הכדלה מאחרים, דקריבי אכדלמא לשבת עדיף טפי, דאין הוא עקר מצות הכדלה; והא דנקט שלשה ימים, משהו סיפא, דכאין אחרים יכול להכדיל מבעוד יום, וזהו דוקא בשלשה ימים, דנעבר

שער הענין

(י) מגן-אברהם: (י) אליה רבה ושא: (יט) מגן-אברהם, ושיעור קצת מלשנו, וצ"ל בבאר הלכה: (כ) מאמר-הדיו: (כא) מבאר בזה המגיד: (כב) גמרא: (כג) מגן-אברהם: (כד) וטעמו עין שם, דסומך בזה על השו"י ואליה רבה כפניו א דאין דבריהם ספק חשקה, וטעם זה רפוי לפי מה שכתבנו לעיל דכקעט כל הראשונים אסורין בזה, אלא דיש לצרף לזה דעה החדשה שכתב דאין דברי המגן-אברהם סכוחין, דלכלי עסקא מצוה מן המבחר על-פניו מיהו איכא לכרף על הכוס. וברע"א בסדן קרב סעיף א בהג"ה, ולכן יוכל לטעם אף מי שאינו נזהר לכרף על הכוס: (כה) כן כתב הרמב"ם בפרק כט מהלכות שבת הלכה ה: (ס) גם זה מוכח מהרמב"ם שם פהלכה ד להמצי"ט: (סא) גמרא: (סב) גם זה מוכח מהרמב"ם שם פהלכה ד שכתב: ומכדיל למחר, ומכדיל והולך עד סוף יום ג': (סג) כן מוכח בגמרא ק"ז בבבבא דאמר ר' יוחנן שם, עין שם: (ל) וצ"ל בסדן תנא בשערי-תשובה: (לא) אליה רבה ושא:

הלכות שבת סימן רצמ

ביאורים ומוספים

המברך ישתה מהכוס. ובשורת אור לציון (ח"ב פכ"ב תשובה ט)
כתב, שהמסובין לא ישתו, וכן החתן והכלה, אלא המברך את
ברכת המזון ישתה מהכוס שלו, והמברך את הברכה השביעית
ישתה מהכוס שלו.

מאידך, דעת המהר"ל דיסקין והגר"ח מבריסק (ארחות רבינו שם)
שאסור לשתות מן הכוס קודם הבדלה כלל.

[שעה"צ ס"ק כד]

מקצה מן הספקר צל-ל-פנים מיהו איקא לקרף על תפוסתו.

(20) ובמקום מצוה, כגון בסעודות גדולות של נשואין, כתב בביה"ל לעיל
(ס"א ד"ה משתחשך) שהמנהג בכמה מקומות הוא להקל ולישב לסעודה
אף בספק חשכה, וליישב מנהג זה כתב (שם), שכיון שאין בזה אלא
חשש איסור דרבנן, והוא במקום מצוה, נוקטים הם להקל כדעת רבי יוסף
(שבת לה, א) שזמן בין השמשות מואחר יותר.

[משנ"ב ס"ק טו]

קצה וקאל וכו'.

(21) ואם כבר נטל ידיו, ואחר שבצע מן הפת קודם האכילה נזכר שלא
הבדיל, כתב הרמ"א לעיל (סי' רע"א ס"ה) שיאכל תחילה ואחר כך יבדיל.
ופירש המשנ"ב שם (ס"ק כו'), שיטעם רק מפדחת המוציא, ובטעם הדבר
כתב, שלא תהיה ברכת המוציא לבטלה, והוסיף, שלטובים שחיוב
הבדלה הוא מדרבנן, אין צריך להפסיק באמצע הסעודה, אלא גומר
סעודתו ומבדיל, וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (ס"ק ו').

[שעה"צ ס"ק טז]

מסמכ"ם שם בקלכה ד לסמכ"ם.

(22) וזו לשון הרמב"ם שם: "עיקר הקידוש בלילה, אם לא קידש בלילה
בין בשוגג בין במזיד מקדש והולך כל היום כולו, ואם לא הבדיל בלילה
מבדיל למחר, ומבדיל והולך עד סוף יום שלישי, וביאר השעה"צ, שמה
שכתב הרמב"ם לגבי קידוש יבין בשוגג בין במזיד, שייך אף לענין
הבדלה הכתובה אחריו.

[משנ"ב ס"ק טז]

יום ראשון וקצת יום יום טוב יכול להקדיש.

(23) ולענין מי ששכח להבדיל במוצאי ראש השנה ונזכר למחרת [בצום
גדליה] כתב הש"ח (ח"ו מערכת ה"א אות טו עמ' 344 ד"ה אם)
שלטובים שאפשר להבדיל ביום ראשון שלאחר יום טוב, הוא הדין
שיכול להבדיל למחרת ראש השנה, אלא שכיון שהוא צום ואינו יכול
לשתות מן הכוס, יתן לקטן לשתות, ואין לחוש שמא יבוא הקטן לשתות
גם כשאר צומות, שהרי אף בברית שחלה בתשעה באב נותנים לקטן
לשתות מן היין.

ואמנם בתשעה באב שחל במוצאי שבת אין מבדילים על הכוס על
דעת שישתה ממנה תינוק משום דלמא אתי למיסרך [כמבואר
בש"ע לקמן (סי' תקנו ס"א) ובמשנ"ב (סי' תקנו ס"ק ל)]. וביאר
הגר"ש אויערבך (שש"כ פס"ב הע' ו) שיתכן שלא רומה כוס
הברית לכוס ההבדלה כלל, שכיון שההבדלה קבועה היא נחשבת
אף כוס ההבדלה ככוס קבועה לעולם, אף שאין רגילים לשכוח
ולהבדיל בצום גדליה, ולכן חוששים דלמא אתי למיסרך, מה
שאין בן ברית שאין הכוס חובה וגם אינה קבועה.

[שעה"צ ס"ק לו]

וע"ן קס"מ תצא בשעריה שיהיה.

(24) שם כתב, שמי ששכח להבדיל במוצאי יום טוב, דעת הבית יהודה
שיכול להבדיל כל ימות השבוע, אבל בספר בריי יוסף כתב שאין
לסמוך על כך למעשה.

[משנ"ב ס"ק יז]

לא על השכר ולא על תמון אם קבר בנך מתחלה על ספקו, וכו', קגון
שקיה ע"ס מתחלה בשתיה לבד, לא יכרה.

(15) וברכת היין פוטרת אף את השכר, כמבואר בש"ע לעיל (סי' קעד
ס"ב), ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (ס"ק ב), שיהיו ראש וראשון
לכל המשקים, עוד כתב שם (ס"ק ג), שאם בתחילה קבע סעודתו על
היין, פוטרת ברכתו אפילו את המשקים שלא היו לפניו על השולחן
בשעה שבידו, אבל אם לא קבע עצמו לשתות אלא כוס אחת [ונשתה
ממנה כמלא לוגמיו כמבואר בביה"ל שם ד"ה יין פטור], צריך שיהיו
המשקים לפניו בשעת הברכה, אך אם היתה דעתו עליהם, יש
המקילים לפטור אף את המשקים שלא היו לפניו, נראה משנ"ב לעיל
(ס"ק ט).

(16) ואף שלענין ליל הסדר כתב הרמ"א לקמן (סי' תעד ס"א) שיש לברך
על כל כוס וכוס מארבע הכוסות בנפרד, ביאר הגר"ש אויערבך (שש"כ
פס"ב הע' לח) שכל זה לענין ארבע כוסות שכל כוס וכוס דא מצוה
בפני עצמה, מה שאין כן לענין כוס של הבדלה כשבירך קודם לכן על
כוס של רשות, שכיון ששתיה זו היא המשך לשתיתו הראשונה, אין
צריך לחזור ולברך.

[משנ"ב ס"ק יז]

דאין אוקרים שתי קדשות על כוס אחר.

(17) ובטעם הדבר, כתב לעיל (סי' רע"א ס"ק כח) לענין קידוש וברכת המזון
על כוס אחת, שהוא משום שאין עושים מצות חבילות חבילות.

[משנ"ב ס"ק יח]

דכוס של ברכת המזון שנה לפניה (וכו', אסור לו לשתות עתה
מכוס של ברכת המזון קדם הקדשה).

(18) אבל הזכרת מעין המאורע בברכת 'מעין שלש' שאחר שתיית הכוס
בלילה, כתב הלחם הפנים (על קצו"ש ס"י מד ס"ז) שאין להזכיר.

(19) ובביאור הדברים כתב הש"ע הרב (סי' רצו ק"א ס"ק ב), שהנהגה תמיד
כדעת הסוברים שברכת המזון אינה טעונה כוס, אינו יכול לנהוג עתה
כדעת הסוברים שטעונה כוס ולשתותה קודם הבדלה, שהרי זה שתי קולות
הסותרות זו לזו. אמנם הבן איש חי (שנה ב' פ' ויצא אות כ) כתב, שהרגיל
לברך ברכת המזון של סעודה שלישית על כוס, רשאי לשתותה, אף אם
אינו רגיל לעשות כן בסעודה ראשונה ושניה.

ואף מי שאינו רשאי לשתות מהכוס, דעת הגר"ש אלישיב (וזאת
הברכה פי"ד אות ז) שמ"מ עדיף שיבדיל על כוס זו במקום שאכל,
שבכך יחשב כאילו שותה מכוס של ברכת המזון.

ולענין שתיית כוס של שבע ברכות בסעודה שלישית, כתב הא"א
(בוטשאטש מהד"ת ס"ד) שאף הנוהגים לברך ברכת המזון בלא כוס
יכולים לשתותה, שאם לא כן לא יהיו אלא שש ברכות, ומן הראוי
שיהיו שבע, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' קיג), שכן הוא
מנהג העולם, והוסיף, שיש שכתבו שהחתן יזמן על הכוס כדי שיוכל
לשתותה וכמו שנהוג שהחתן שותה מהכוס, וכן דעת הגר"ש
אלישיב (וזאת הברכה שם).

ובשורת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' סט אות א) כתב, שרק החתן
והכלה ישתו מהכוס, כיון שהחיוב לברך על הכוס הוא בשביל
החתן והכלה, ולפיכך מוטל עליהם עיקר החיוב לשתותה, וישתו
ממנה יחד כמלא לוגמיה, והוסיף, שאם מ"מ רוצה המברך לשתות
אין לעכב, כיון ששותה לפני החתן והכלה ועדיין חייבת הכוס
בשתיה, אלא שישתה מעט כדי שישאר לחתן ולכלה שיעור מלא
לוגמיה. דעת הנצי"ב (הובא בארחות רבינו ח"א עמ' קלא) שאף

הלכות שבת סימן רצ"ט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

אף המגן-אברהם ש"י בזה שם נרנא⁽²⁵⁾.

(25) שכתב המג"א שם (ס"ק ט), לענין מי שאינו שותה יין משום נדר, שאינו יכול לקדש על היין להוציא אחרים ידי חובתם [שלא כדעת הרמ"א שם], כיון שהשומעים יודעים לקדש בעצמם, ואין אדם יכול להוציא אחרים ידי חובתם אלא אם כן אין הם יודעים לקדש בעצמם [כמבאר בשו"ע לעיל (סי' רעג ס"ד)].

[משנ"ב ס"ק כג]

ש"תחיל הפענית מעתה⁽²⁶⁾.

(26) אמנם לעיל (סי' רפ"א ס"ק א) כתב, שלחתענות בשבת לשם תענית, אסור אפילו במשך שעה אחת.

[משנ"ב ס"ק כה]

התחלת קביעות הסעודה ושיכא לסעודה⁽²⁷⁾ וכו', כמגן-אברהם סעיף קטן⁽²⁸⁾.

(27) ואם לא נטל ידיו קודם שהבדיל, אלא רק קבע את עצמו לסעודה על השולחן, כתב לעיל (סי' קעד ס"ק יג) שנחלקו בזה הפוסקים אם דינו כנטל ידיו.

(28) שם כתב [והובא לעיל סי' קעד ס"ק יד], שכיון שאינו רשאי לאכול קודם הבדלה, ודעתו לאכול מיד, אין ההבדלה נחשבת כהיסח הדעת בין הנטילה לברכת המוציא.

[משנ"ב ס"ק כו]

אינו ש"ק למה שישתה תוך המזון אחר-כך, ומשום הכי צריך לברך מתוך תוך הסעודה על הניין⁽²⁹⁾.

(29) ובטעם הרבר כתב לעיל (סי' קעד ס"ק יא), שכיון שאין ההבדלה צריכה להיעשות במקום סעודה כקידוש, אין שייכות בינה ובין הסעודה, ולכן רק כשנטל ידיו קודם ההבדלה נחשב הרבר כתחילת הסעודה, ואין צריך לברך על היין שבסעודה.

[שעה"צ ס"ק לט]

קמו שכתב התוספת-שבה⁽³⁰⁾.

(30) שם כתב השו"ע (סי' קעד ס"ד), שלכתחילה יש לכיין שלא לפטור את היין שבתוך המזון, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו), שבאופן זה יש לברך ברכה אחרונה אחרי שתית היין קודם הסעודה, והקשה התוספת שבת (כאן ס"ק יד), כיצד מותר לעשות כן, הרי גורם בכך ברכה שאינה צריכה, וכתב שמשום כך השמיט הג"ז הכרעה זו של השו"ע.

ובדעת השו"ע שלכתחילה יש לכיין שלא לפטור את היין שבתוך המזון, כתב התבואות שור (סי' יט ס"ק יז), שאף על פי שודאי כוונתו לשתות יין בסעודה, מ"מ מועילה כוונתו שלא לפטור כיון שאין ענין הכוסות אחד, שהרי כוס ההבדלה היא כוס של ברכה ואילו הכוס שבסעודה אינה אלא כוס של רשות, ועוד, שברכת המוציא מפסיקה בין הכוסות [וראה ששי"ב פ"ס הע' קיד].

הלכות שבת סימן רצט עו באר הגולה

ג' הראש קצק י
דברכות ויש פקד י
דפסחים ס תולדות
שם ב"ב ע ה"א"ש
בריש פקד ערבי
סדס

ושלשה לילות (כא) ושמע הבדלה (ו) מאחרים. ואם אין אחרים אצל: * יכול להבדיל (ו) בשבת (כב) מבעוד יום
ולשבת (כג) * ולקבל אחר-כך הפענית עליו (ת"ה סי' קנ"ד): ז' יהי הבדיל על חמין (כד) על (ח) שלחנו, אפילו הבדיל
קדם שנטל ידיו פוטר חמין שבתוך המזון, שאינו צריך לבדל עליו. * ויש אומרים הלא פטר (כה) אלא-
אם-כן נטל ידיו קדם שהבדיל: הגה (כו) ואם הבדיל (ט) תחלה, צריך לבדל אחריו ברכה מעין שלש (תוס' ומדריכ' ברכ'
כיצד מברכין): ח' (כז) כשפוטרו חמין שבתוך המזון שאינו צריך לבדל עליו. * גם אינו צריך לבדל ברכה
אחרונה על פוס של הבדלה. ואם אין לו אלא פוס אחד (כח) וסבור שביאז לו יין יותר, והבדיל על

באר היטב

בהכ"ז, ואם אינו נוהג בכל השנה לבדל על הפוס, דס"ל קמ"ד דאין טעון
כוס, גם עתה אסור לשנות מנהגו, מ"א: (י) מאחרים. ובסימן חקנא ס"י
משמע דפטר למן לאחרים לשנות, וכ"כ בשל"ה: (י) בשבת מבעוד יום.
אחר שהתפלל מצריב, עין סוף סימן רצט. ומתר לאכל אח"כ, והיה בחל מטר

משנה ברורה

הזמן ולא יוכל לקיים הבדלה כלל. מה שאין כן בשני ימים דלא
עבר הזמן, טוב יותר שימתינן ויבדיל לבסוף שני ימים משיבדיל
מבעוד יום: (כא) ושמע הבדלה מאחרים. והוא הדין דכ"כ
להבדיל בעצמו וימתן לאחרים לשנות, ויבדלעיל בסימן רע"ב סעיף
ט. אף המגדל אברהם שדי בזה שם נקרא²⁵, הנה אינו מותר רק הנקא
כשאתמים בעצמן אין יודעים לבדל, ולכן עצה זו עדיף ספי:
(כב) מבעוד יום. הנה אחר פלג המנחה, והתפלל גמ"פ מצריב
מקדם, ויבדלעיל בסימן רצט סעיף ג, ואפילו הכי מותר לאכל ולשתות
אחר-כך, (לג) ולא אמרינן דכ"כ דהבדיל בבר קבל עליו את הפענית
ואסור בשתיה, משום דפטר הפענית אינו מחמת חובה (לד) כתשעה
באב אלא מחמת נדרו, ובנדרים ה"ל כמים אחר לשון בני-אדם,
ויבדלעיל בסימן רצט סעיף ג, ואפ"ר שם בבין-השמשות שהיה ספק
לילה, אבל לא מקדם. (לה) והוא הדין כשעמקבל עליו תענית של
לילה ויום בשאר ימי החל, גמ"פ אין חל עליו חובת תענית מבעוד
יום אף שכתב התפלה ערבית: (כג) ולקבל אחר-כך. אין הכוונה
שקבל תענית ממש. (לו) דהא כבר קבל עליו היום במנחה, בדרך
כל תענית שצריך קבלה במנחה שלפניו, (לז) ואי מירי שיש עליו
נדר מבעד להתענות כל שלשה ימים שאחר שבת, גמ"פ אין צריך
עתה קבלת תענית כלל, אלא רוצה לומר, שקבל אחר-כך בדיעבד
שימתינן הפענית מפתה²⁶, וצ"ל בבאר הלכה: ז' (כד) על שלחנו.
לאו דוקא, ולא בא למעט אלא סדר אחר, דשם הוי ההבדלה מידי
אחרונה, אבל (לח) באותו סדר חשוב על שלחנו, דהא בדיעבד
לשתות אחר-כך בפעירה שיאכלו שם אחר נה: (כה) אלא-אם-כן
נטל ידיו. שנטילת ידים היא התחלת קביעת הפעירה ושקא
לפעירה²⁷. והא דמותר להבדיל ולא חשיב הפסק בין נטילה
ל'המוציא', עין בסימן קעד במגן-אברהם סעיף-קטן רס"ז: (כו) ואם
הבדיל תחלה. ה"ל זהו היא מסקנת דעת הגש"אומרים, דסבירא
להו דמה שהבדיל קדם הנטילה, אף-על-פי שהוא על שלחנו אינו
שקל למה שישתה תוך המזון אחר-כך, ומשום הכי צריך לבדל

באר הגולה

דיבדיל מיד קדם התפלה, ותשעב, כדי שלא יאחר ושתית הכוס הרבה מעט שברך
עליו ברכת המזון: אבל אין העולם נוהגין כן. אלא התפללין ואחר-כך מברכין,
וכן משמע קצת בנדרים-הסדס: * יכול להבדיל בשבת מבעוד יום, עין בסימן
מגדים שכתב דמ"ר כאן שלא קבל עליו הפענית במנחה בשבת, דאז צ"ל
שהבדיל אסור לאכל, אלא קבל כבר עליו שהענה ג' ימים מים ראשון, עין שם,
ודק נה מנגן אברהם משה שכתב: ומירי שנדר להתענות כל יום ראשון ג' ימים
וכו', ולעניינת דמ"ר נראה דמגן-אברהם אין פצתו לזה, רק לסדר דבריו הכללי
שבת שהבין בדברי מלבוש שלא היה קדם הבדלה קבלה כלל, וצ"ל כן כתב עליו:
לא ודמ"ר טאי קאמר. עין שם ונחשבה לזה, שלא היה לצי' הפרימגדים ספר
העל"ת-שבת, באשר כתב בעצמו שלא השינו רק משימן שית וקלחתו. אבל לדינא
אין נפקא-מנה בזה שקבל עליו במנחה, ולא דמי לתשעה באב יום-הכפורים,
ששם הוא תענית חובה בעצמו, לכך חמיר שלא יוכל להבדיל מבעוד יום, הנה
נחשב לקבלה ויחנה אסור לו לשתות אחר-כך. ואפילו אם נאמר שפנתה תפלה
אברהם לריוץ באשר כתב הפרימגדים, מכל מקום לדינא נראה דאין להתמיר
בזה, כי כמ"ר בדיקא באלהי רבה דמ"ר כאן שקבר קבל עליו הפענית במנחה,
ואפילו הכי מותר לו לשתות מכוס הבדלה כיון שהוא עדין ודאי יום, וכן כתב
במאמר-מדיקא גמ"פ בדיקא, באשר אעתיק לשונו לקמח: * ולקבל אחר-כך
הפענית עליו. הדבר פשוט דהך קבלה לאו קבלת הפענית במנחה היא, דהשיטא
שכתב התפלה מנחה מקדם שהבדיל, אלא הלא קבלת תענית ממש קאמר, לאסר
באכילה משעה זו, שאף-על-פי שהתפלל מנחה וקבל הפענית בתפלה, דהנה
שקבל להתענות כל ג' ימים רצופים, מכל מקום היה מותר לו לאכל כל העולה,
דין תענית נדבה דעלמא שחולף ואוכל כל העולה אף-על-פי שקבל הפענית,
וכאן שרצה להתענות ג' ימים וג' לילות, הנה מותר על-פנינים לאכל עד ביד
השמשות. וקאמר דמבדיל מבעוד יום ושתה וקבל עליו תענית' לאסר באכילה
ולשתיה מאותה שעה, וצריך קבלה אחרת לשאסר — עין בהלכות תשעה באב וי"ד
הכפורים ותראה שהדברים ברורים ומכריחים, עד כאן לשון הפאמר-מדיקא, וכן
פרש הגולה רבה. מי שמענה ב' ימים וי' לילות קדם ראש-השנה נולא היה לו
במצא"ר שבת מ"ל לשמע הבדלה, דאם היה לו, דעת המגן-אברהם דטוב יותר לעשות
כך ויבדיל בליל ג', וארע בו ראש-השנה, כתב המגן-אברהם דיעשה הבדלה על
פוס אחד וקדוש על פוס אחד, ולא יעשה שניהם על פוס אחד, דאין אומרים שפי
קדושתו על פוס אחד אלא ביום-טוב שחל במצא"ר שבת והתענה חזק מולתא היא,
עין שם שהאריך עוד בענין הזה. ולעניינת דמ"ר יש לצ"ל בעקר טענה טובא אם
יכול עתה לעשות הבדלה, דהאף וס"ס עתה במנחה שהבדיל בין קדוש לחל'
אחר שעתה הוא קדוש ווליסט עשה 'בין קדוש לקדוש' גמ"פ לא יסבין כמו

שער הציון

מקדש תוך הפעירה על הניצוי²⁸, וצ"ל כן חזב לבדל ברכה אחרונה קדם הפעירה. (לז) ולתלכה, ודאי יש לפסק ספק ברכות להקל ופטר
מברכה אחרונה, ויתוף הפעירה גמ"פ פטור לבדל על חמין, בדיקה הראשונה. וצ"ל לצ"ל בסימן קעד סעיף ד ובמה שכתבנו שם במשנה
ברורה: ח' (כז) כשפוטרו וכו'. הנה, דאז בודאי אמרינן (מ) דשתיה תדא היא והבדלת-המזון פוטר גם לכוס הבדלה מברכה אחרונה,
ואפילו אם ברח ברכת-המזון בלא פוס, הבדלת-המזון עצמו פוטרו; אבל אם אין לו יין על תוף המזון, וגם אין לו פוס לבדלת-המזון
שיפטר גם אותו דרך אגב בברכה אחרונה שלו, אז יש אומרים דאינו נפטר בברכת-המזון וצריך לבדל ברכה אחרונה על פוס הבדלה. וזהו
תמצית באור דברי השלחן-ערוך: (כח) וסבור שביאז לו יין, דאי לאו הכי, (מא) הלא מבאר ברצ"ו סעיף ג' דיש אומרים דאכל קדם
הבדלה, ואחר-כך יבדל ברכת-המזון ויבדיל על פוס אחד, עין שם; ועוד, דאי לאו הכי, עדיף טפי לבדל ברכה אחרונה מקף אחר

שער הציון

(לז) תרימית-הדשן ומגן-אברהם: (לג) דבו אין יכול להבדיל מבעוד יום קשתל תשעה באב ביום א', דאי יבדיל ויהיה אסור לו לשתות, ונחשב קבלה.
ויבדלעיל בסימן חקנא במגן-אברהם: (לד) תוספת-שבת. וצ"ל לקמן בסימן הקטב בבאר הלכה: (לה) מגן-אברהם: (לו) אליה רבה: (לז) מגן-אברהם:
(לח) ט"ו ושי"א: (לז) ט"ז, וכן הכריע המחבר בעצמו לעיל, וצ"ל שם עוד מה שכתב המחבר והשמיטו הש"ס, ובכונה, כמו שכתב החוטפת-שבת²⁹, וצ"ל מה
שכתבנו שם: (מ) מגן-אברהם ופרימגדים: (מא) פרישה ופרימגדים:

אֹתוֹ כֹּס וְאַחֲרֵיכֵן לֹא הִבִּיאוּ לוֹ יוֹתֵר, וּבִרְךָ בְּרַכְתָּ הַמְּזוֹן כְּלֵא כּוֹס, *יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר (כּוֹס) שְׁצִירָף לְבִרְךָ בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה עַל כּוֹס (י) שֶׁל הַבְּדֵלָה: ט *אִם רוּצָה (ל) לְסַעַד תִּכָּף לְהַבְדִּילָה, צִרִיף לְזֶהֶר שְׁלֹא יִבִּיא לְחֵם לִשְׁלֶחֶן קָדֵם הַבְּדֵלָה. וְאִם הִבִּיא, פּוֹרֵס עָלָיו מִפֶּה וּמִכַּסְנָה, לְפִי שֶׁהוּא מִקְדָּם בְּפִסִּיק (לֹא) וְצִרִיף לְהַקְדִּימוֹ אִם לֹא יִכְסֶּנּוּ: י *אֲסוּר לַעֲשׂוֹת (לִב) שׁוֹם מְלֻאָכָה (לֵב) קָדֵם שְׂיִבְיָל. וְאִם הַבְּדִיל בַּתְּפִלָּה מִתֵּר אֶת־עֵל־פִּי שְׁעָדִין לֹא הַבְּדִיל עַל הַכּוֹס. וְאִם צִרִיף לַעֲשׂוֹת מְלֻאָכָה קָדֵם שֶׁהַבְּדִיל בַּתְּפִלָּה, (לֵד) "אוֹמֵר (יֵל) [יֵל] 'הַמְּבָדִיל (לֵה) (בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹלִי) (לֹו) בְּלֹא בְרַכָּה וְעוֹשֶׂה מְלֻאָכָה: הֵגֵה וְכֵן נִשִּׁים (לֹו) שְׂאִינָן מְבָדִילִין (יג) בַּתְּפִלָּה, יֵשׁ לְלַמֵּדן שִׁיאֲמָרוּ הַמְּבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחֹלִי קָדֵם שְׂעִשְׂעוּ מְלֻאָכָה (כֹּל כּוֹס). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דָּבָר זֶה בְּמְלֻאָכָה גְּמוּרָה כְּגוֹן כּוֹתֵב וְאוֹרֵג, (לח) אָבֵל סִדְלָקֵת (יג) הֵנּוּ בַעֲלָמָה אִי הוֹצֵאָה מִקְדָּשׁ לְרִשׁוֹת אֵין צִרִיף לְזֶה (יֵד) יֵיב חִיטִּס), (לט) וּמִזָּה נִתְפָּשֵׁט הַמִּנְהֵג לְהַקֵּל שְׂמִדְלִיקִים גִּירוֹת מִיָּד שְׂאֲמָרוּ הַקָּהֵל (יז) וְיֵדן 'בְּרַכּוֹ, אֲבָל (מ) הַעֲקָר כִּסְבָּרָא רֵאשׁוּנָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְדִלּוּחַ מִים בְּכָל מוֹצָא־יִשְׁבֵּת, כִּי בִּבְרָהּ שֶׁל מֵרִים

פאר היטב

תוך הסגור, משהו צריך לכתוב תוך הסעיף, ע"כ חב לכתוב בנבזה אחת
קום הסעיף, ולהלכה: ודאי ספק בנבזה למקל, ט"ז, ע"ש: (י) של
הנבזה. ול"ז לדרוש שא"צ לכתוב בנבזה אחת, דבהמ"ז פטרת, הכנלה
שא"צ שאינו צריך סעיף, טור, עמ"א: (יא) המבדיל. וזמ"א אסור לאכל עד
שיבדיל עד חסו. אבותיהם. ר"ן. והי"ז שחל במו"ז אומר המבדיל בין
קדש לקדש, מבדיל. מ"א: (יב) בתפלה. (יג) דתפלה צריכה רשות אלא
בדיל אורה במלאכה עד שתשמע כפי אחר: הנה. בתשובת גתוורדים
בפרידושו'ן פל' ג ס"ק ב: (יד) ברכה. הינו בנשים פין שאין מבדילות
אסורים עד אחר שהבדילו בתפלה, וכן הנמנה פשוט. ובהור במדבר מחמד
ויש לדרש ברבים שילמדו בנתיבים שיאמרו המבדיל מפני שעושין מלאכות
לח ולא בלם מר"ש ברי להפסק במוצה בתפלה ימי החל. ויש לומר ק"ל
לח ולא בלם מר"ש ברי להפסק במוצה בתפלה ימי החל. ויש לומר ק"ל
לח ולא בלם מר"ש ברי להפסק במוצה בתפלה ימי החל. ויש לומר ק"ל

[illegible]

דקבלו עליהו בחובה, ונשניש לא קבלו עליהו בחובה. וא לא יודעת לומר קלל ג סינן כה כותיר לשמות סיטריי קדם הקדלה דלאו קלאקה היא, ונ בתפלה וגם אינן בקיאות לומר המבדיל, נוהגין להדליק אחר ברכה, אבל אנשן שלא להדליק דאז אחר קראשה. אבל טעם עשר אחר שהבדיל בתפלה אמרוט שהמקצירין עציץ ודא ומתקמין מים, מים, משהיירלי הנה מקפלי פנטיים אידיו חבביא קדם התהבילה, ואז לומר שום פסאליס ויהי פשת ו

משנה ברורה

שתחת הכוס, ולא להמתין לברך אותה אחר שישעור ויברך ברכת-המזון: **(כט) שצריך לברך.** ואף דגבי כוס-קדוש פסק השלחן-ערוך לעיל בסימן רע"ב סעי' י' דאין צריך לברך ברכה אחרונה אחריו בכל גונו, דברכת-המזון פוטרתו, קדוש שאני שהיא צ"ח סעודה, דאין קדוש אלא במקום סעודה, מה שאין כן הכדלה^(א), והנה היש-אומרים הנה היא דעת השור, שחלק בסבא זו שפתבנו. ועין במגן-אברהם שהזכיר ה"א"ש לא

ביום טוב שחל במצאי־שבת, אנרי שוה התעלה הוא על של ימי החול, ויבא
דאמרין בגמרא (ק"ו ע"א) דאין להקביל רק עד יום ג', כשום דאחר־כן קבר
עבר השבת־קדש שעבר, וחו מקרי יומא דקמו שבתא דלהבא, ועל־כן אין לימר
ימקביל בין קדש לחול, דקבר עבר בקדש, ואם ין קרי מי בענינה, אין יאמר
ימקביל בין קדש לחול, כיון דעתה הוא קדש וקבר עברו ימי החול? וצריך עיון
דלול: * של מי שאמר שעורין וכו', ואם התבאר בחוף הפסודה, אפשר
דלכלי ע"ש אין צורך להבין כונה אחרונה, ובהקדמותיו פוסקי (פמ"א):

סביבית לה לחלק בזה, וכן בבאור הגר"א דעתו שהפגז אברהם, ועל-כן נראה שאם לא בור קדם הסעודה לא יבורך אחר-כך:
ט (ל) לסעד חכף. אבל (מג) אם אינו סיעד חכף אין צריך לבסותו, ולא שפך קרימה בזה: (לא) וצריך להקדימו. אף
 (מג) דבכאן אין להקדימו, ואסור לאכל קדם הבדלה, מפל מקום צינן שבעלמא הדין נותן להקדימו, ואם-כן הוי בדין לפת
 שנקדים לו דבר אחר, לכן יש לבסותו: **י (לב) שום מלאכה.** ואפילו תפעים האסורים מהבירי סופרים⁽³²⁾ [א"ר]: (לג) קדם
 שניבדיל. הינו אפילו משתמשך, בין שלא הכדיל צדן, חל במקצת קדשת שבת עליו ואסור תו"ל במלאכה⁽³³⁾: (לד) אומר
 'המבדיל'⁽³⁴⁾. בלביש איתא: אומר 'ברוך המבדיל בין הקדש ובין החל', ומפל מקום אינו נקרא זה ברכה, צינן שאין אומר בה שם
 ומלכות. ומה שפ' בלשון זה לענין צששת מלאכה, (מג) שהוא להפנא בעלמא ללוח אה המקל: (לה) בין הקדש וכו'. ואין
 צריך לומר כל הלשון של הבדלה. (מח) ומפל מקום, לענין אכילה לא מהני עד שניבדיל הבדלה גמורה על הכוס (מי) וגם
 בתפלה⁽³⁵⁾: (לו) בלא ברכה וכו'. וקיום-טוב שחל במוצאי-שבת ורוצה לעשות מלאכת אכל-נפש ולא הכדיל צדן בתפלה,
 (מז) אומר 'ברוך המבדיל בין קדש לקדש' בלא שם ומלכות, ומתר במלאכה, (מח) אבל לענין טעימה אסור אפילו הכדיל בתפלה,
 שאמר 'ותודיענו', עד שיקדש בדין: (לז) שאינן מבדילין וכו'. הינו, (מט) שרבן לא נהגו להתפלל במוצאי-שבת⁽³⁶⁾: (לה) אבל
 הדלקת הנר וכו'. השעם: (ס) בין דמדאורייתא בלא הבדלה מתר במלאכה, רק סקנת חכמים הוא שצריך להבדיל מקדם, הקלו
 במלאכה שאין בה טרח: (לט) ומנה נחפשט המנהג וכו'. עין מגן-אברהם שמשפסק מאד על מנהג זה, וכן בבית-יוסף, דמנח
 לנו לחלק בין מלאכה למלאכה⁽³⁷⁾; וגם רבנו ירחם, אפשר שלא כון להקל בזה רק אחר שהבדיל בתפלה, ועל-כן מסיק דיש לדרש
 ברבים שילמדו בנוחיהם לומר 'המבדיל בין קדש לחל' קדם שיצטו שום מלאכה, ומפל-שפן אותן שמבערות עצים ראש ומחממות
 מים, דהוי מלאכה שיש בה טרח ולכלי עלמא אסור, (מ) וכן כהבו שארי אחרונים: (מ) העקר בסברא הראשונה, ובעל-

(מג) בית-יוסף: (מג) מגן-אברהם: (מל) רש"י: (מה) מגן-אברהם: (מו) אחרונים, אם לא שהתפלל ושכתב להבדיל, דאז די בכוס לבד, ובג'ל' בסינ' ירד: (מז) מגן-אברהם. ואף דאליה רבה הביא בשם פסקי-תוספות שיאמר כל הנפח של הקדוש ואף שלא יאמר שם ומלכות, התוספת-שבת ושלטון-עצמי-ששים והגדילי עלן העתיקו לדינא פמגן-אברהם בשם מהר"ה, ועל-כן אין להחמיר: (מס) פשוט: (מט) מגן-אברהם: (נ) עלת-שבת: (נא) תוספת שבת ומיני-אדם. ודגן-הסטים מתמיד עוד יותר בזה, דאף לאחר שהבדיל בתפלה אין מותר רק להדליק נר וכדומה, לא קלאכה שיש בה טוה. ואף דהשו" מציד להקל בהש-אומרים, לדינא אין לסמוך על זה, הרי לנו כמה שהקל השלטן-שרוף לילך אחר הפנהגה להקל במקאכה אחר תרגום: 1 עשרון טבק.